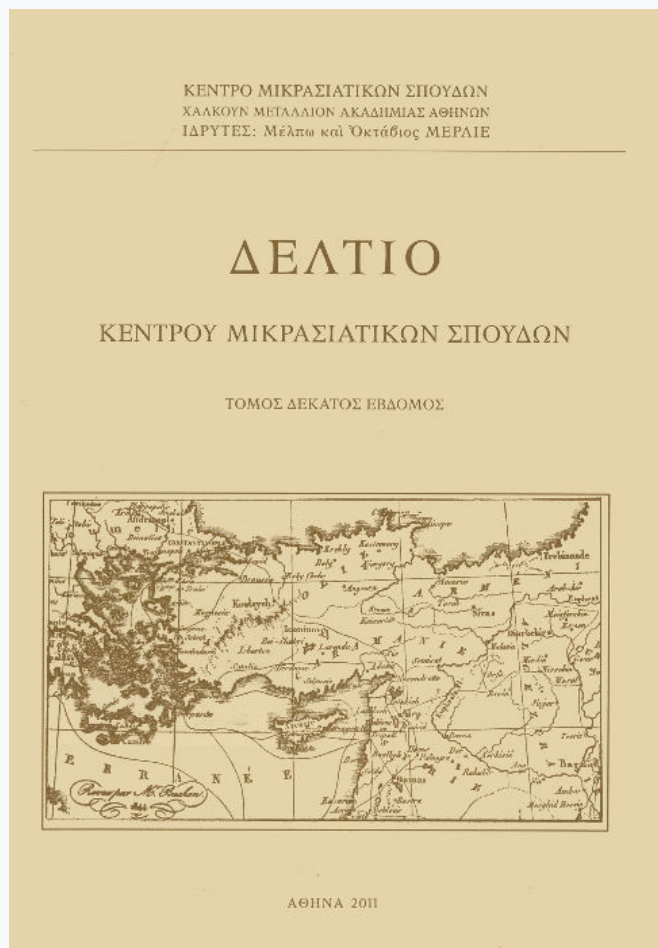

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 17 (2011)

Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης (1928-2011)

Σταύρος Θ. Ανεστίδης

doi: [10.12681/deltiokms.27](https://doi.org/10.12681/deltiokms.27)

Copyright © 2015, Σταύρος Θ. Ανεστίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεστίδης Σ. Θ. (2011). Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης (1928-2011). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 17, 349–352. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.27>

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΧΑΡΗΣ) ΨΩΜΙΑΔΗΣ
(1928-2011)

του Σταύρου Θ. Ανεστίδη

Στις 13 Αυγούστου του 2011, στο νοσοκομείο Ρουζβελτ της Νέας Υόρκης, απεβίωσε ο καθηγητής Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης, ιδρυτής και διευθυντής επί τριακονταετία του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Queens College της Νέας Υόρκης. Πιός Έλλήνων μεταναστών ποντιακής καταγωγής, γεννήθηκε στη Βοστώνη, τον Σεπτέμβριο του 1928. Ανέφερε ο ίδιος για την καταγωγή του και την πρώτη περίοδο της ζωής του: «Οί γονείς μου ήταν πρόσφυγες από τον Πόντο. Ο πατέρας μου Ιωάννης ήταν ράφτης και με την πάροδο του χρόνου απέκτησε το δικό του κατάστημα, ενώ η μητέρα μου Κυριακή ασχολήθηκε με την ανατροφή των τεσσάρων παιδιών τους, του Δημητρίου, της Έφης και της Μαρίκας. Εγώ μεγάλωσα στην ελληνική παροικία της Βοστώνης και είχα ως δάσκαλο τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο πρώην Αμερικής Ίάκωβο. Σε ηλικία 17 ετών πήγα έθελοντής στον αμερικανικό στρατό και υπηρέτησα τεσσεράμισι χρόνια στην Γερμανία. Εκείνη την εποχή η Ελλάδα ήταν στον Έμφυλο Πόλεμο και με έστειλαν από την Γερμανία στην Ελλάδα και ήμουν ο μοναδικός Έλληνας έπιλοχίας και άμέσως με αναβάδμισαν σε αξιωματικό. Αν και μου πρότειναν να παραμείνω στο στράτευμα, εγώ τους είπα ότι θέλω να μάθω γράμματα και η κυβέρνηση πλήρωσε τις σπουδές μου. Επέστρεψα και έγινα δεκτός στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, από όπου αποφοίτησα το 1953 με άριστα». Στο Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης ο Χ. Ψωμιάδης απέκτησε το διδακτορικό του δίπλωμα¹ και συνάμα διορίστηκε ως βοηθός διευθυντή για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές που σπούδαζαν διενεείς σχέσεις. Στο Columbia δίδαξε επί αρκετά χρόνια

1. Η διατριβή του είχε ως τίτλο: «Greek-Turkish relations, 1923-1930: a study in the politics of rapprochement» (1962).

έως ότου αναλάβει την πρωτοβουλία της ίδρυσης και οργάνωσης του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών (Center for Byzantine and Modern Greek Studies) στο Queens College, τó 1974. «Έκεϊ δίδαξα γιά πρώτη φορά έλληνική ιστορία. Μερικοί φίλοι μου πρότειναν νά πάω στό Κολλέγιο του Κουίνς, διότι είχαν μεγάλη ανάγκη. Άλλοι φίλοι μου είπαν είσαι τρελός νά αφήσεις τó Κολούμπια. Έγώ όμως ανταποκρίθηκα χωρίς ένδοιασμό και τó 1974 άνοιξα τó Κέντρο με πολλές δυσκολίες. Τήν εποχή εκείνη στό Κολλέγιο του Κουίνς σπούδαζαν πολλά Έλληνόπουλα και από έκεϊ άρχισε ή μεγάλη πορεία. Ήμουν μόνος μου και δέν είχα κανέναν άλλο. Ήταν δύσκολες πλην ήρωικές ήμέρες. Έπρεπε νά συγκεντρώσω χρήματα, αλλά από πού νά τά πάρω; Άλλά σιγά-σιγά τά κατάφερα. Έργο όπως αυτό του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών δέν γίνεται με ένα πρόσωπο, δέν μπορεί και δέν πρέπει νά γίνεται με ένα πρόσωπο. Πρέπει νά υπάρχουν και άλλοι πού έχουν τó ίδιο όνειρο. Μόνον έτσι μπορεί νά μεγαλουργήσει. Όλοι μας έχουμε όνειρα, αλλά όταν υπάρχουν τά χρήματα τότε είναι εύκολότερα. Τό πιό δύσκολο πράγμα είναι νά πάρεις όλους αυτούς τούς ανθρώπους πού έχουν κοινά όράματα, νά τούς φέρεις μαζί σέ μία κοινή προσπάθεια, νά τούς καθοδηγήσεις και νά τούς δημιουργήσεις τις προϋποθέσεις νά εργάζονται όλοι μαζί και αυτή ήταν ή μεγαλύτερη και ή πιο δύσκολη δουλειά του διευθυντή. Ίδέες και όνειρα όλοι έχουν, αλλά τó θέμα είναι πώς τά κάνεισ πραγματικότητα».²

Ή ίδρυση του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών υπήρξε έγχείρημα πρωτοποριακό. Με τή σύσταση του Κέντρου καλύφθηκε τó κενό πού ύφίστατο γιά τή μελέτη και τή διδασκαλία της σύγχρονης ελληνικής έμπειρίας, της ελληνικής μετανάστευσης στην Άμερική καθώς και της ιστορικής παρουσίας της έλληνοαμερικανικής κοινότητας. Άπό τó 1984, με πρωτοβουλία του καθηγητή Ψωμιάδη, τó Κέντρο προέβη στην έκδοση

2. Τά παραδέματα είναι από τó Δημήτρης Τσόκας, «Πολυσιχίδες τó έργο και μοναδική ή κληρονομιά του Δρ. Χάρη Ψωμιάδη», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγούστου 2011, σ. 3-13. Βλ. επίσης «Άπεθίωσε ό έλληνοαμερικανός πανεπιστημιακός Χάρης Ψωμιάδης», *Τό Βήμα*, 17 Αύγούστου 2011· Χρίστος Π. Ίωαννίδης, «Χάρης Ψωμιάδης, ένας μεγάλος Έλληνας της Άμερικής», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγούστου 2011, σ. 14-15· Θεόδωρος Κουλουμπής, «Χάρης Ψωμιάδης: ένας εύπατρίδης της διασποράς», *Ή Καθημερινή*, 19 Αύγούστου 2011· Χρήστος Στρατάκης, «Γιά τόν Χάρη Ψωμιάδη πού θυμάμαι», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγούστου 2011, σ. 14· «Tribute to Dr. H. J. Psomiades», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγούστου 2011, σ. 7.

του *Journal of Modern Hellenism*, πού συνεχίζει την παρουσία του έως σήμερα. Μὲ προτροπὴ τοῦ ἴδιου, ἐξάλλου, τὸ ΚΒΝΣ ἐγκαινίασε ἀπὸ τὸ 1976, μέσω τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Pella» τὴ σειρὰ σύγχρονης ἑλληνικῆς ἔρευνας (Modern Greek Research Series) πού ἐπίσης ὑφίσταται ἔως σήμερα. Σημειωτέον ὅτι τὸ Κέντρο Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, χάρις στὴ μέριμνα τοῦ Χάρη Ψωμιάδη, συνέβαλε μὲ τὴ δωρεὰ του στὴν ἐκδοσὴ ἀπὸ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν τῆς πρώτης γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γραμματεία μετάφρασης ἔργου ἀπὸ τὴν караμανλίδικη γραφὴ στὴν ἑλληνικὴ.³

Ὁ καθηγητὴς Ψωμιάδης ἔχει νὰ ἐπιδείξει σημαντικὸ ἐρευνητικὸ καὶ συγγραφικὸ ἔργο. Τὰ βιβλία του καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ του ἄρθρα ἐπικεντρῶνονται κυρίως στὶς ἑλληνοτουρκικὲς διπλωματικὲς σχέσεις, στὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴ χειραφέτηση τῆς ἑλληνοαμερικανικῆς κοινότητας στὶς ΗΠΑ καθὼς καὶ στὴ σύγχρονη ἱστορία τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Κύπρου. Ἡ μελέτη, πάντως, πού τὸν καθιέρωσε στὴ σχετικὴ βιβλιογραφία ὑπῆρξε ἡ μονογραφία *The Eastern Question: The Last Phase. A Study in Greek-Turkish Diplomacy* (1968). Τὸ βιβλίο αὐτὸ παραμένει ἀπαραίτητο ἔργο ἀναφορᾶς γιὰ ὅλους ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ μελετήσουν καὶ νὰ κατανοήσουν τὴν τελευταία φάση τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ συγκεκριμένη περίοδος ἀποτελέσει τὸ ἀντικείμενο ἐκτεταμένης ἔρευνας ἀπὸ ἀρκετοὺς μελετητές. Ἡ τελευταία ἐργασία του, μὲ τίτλο, *Fridtjof Nansen and the Greek Refugee Crisis, 1922-1924* (2011), ἀποτελεῖ προϊόν πολυετοῦς ἔρευνας καὶ στηρίζεται στὸ ὁμότιτλο ἐκτενὲς ἄρθρο του, πού δημοσιεύθηκε στὸν 16ο τόμο τοῦ *Δελτίου Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*. Ὁ καθηγητὴς Ψωμιάδης προσέβλεπε πάντοτε στὴ συνεργασία μὲ τὸ *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τὸ ὁποῖο θεωροῦσε ὡς τὸ ἐγκυρότερο ἐπιστημονικὸ ὄργανο προαγωγῆς τῶν μικρασιατικῶν σπουδῶν.

Ὁ ὑπογράφων θὰ θυμᾶται πάντοτε μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ τιμὴ τίς ἐπισκέψεις του στὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καὶ τὴ γεμάτη προσήνεια, εὐγένεια, ἐγκαρδιότητα καὶ γενναιοδωρία παρουσία του.

3. Βλ. Ἰωάννης Η. Κάλφογλους, *Ἱστορικὴ Γεωγραφία τῆς Μικρασιατικῆς Χερσονήσου*, εἰσαγωγὴ-μετάφραση-σχόλια Σταῦρος Θ. Ἀνεστίδης, πρόλογος Ἰωάννα Πετροπούλου, Ἀθήνα, Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, 2002.

ΧΑΡΗΣ ΨΩΜΙΑΔΗΣ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

«Soviet Russia and the Orthodox Church in the Middle East», *The Middle East Journal* 11/4 (1957), σ. 371-381.

The Ecumenical Patriarchate under the Turkish Republic: The First Ten Years, Νέα Ύόρκη 1964.

The Economic and Social Transformation of Modern Greece, Νέα Ύόρκη 1965. Πρώτη δημοσίευση: *Journal of International Affairs* 19/2 (1965), σ. 194-205.

The Eastern Question. The Last Phase: A Study in Greek-Turkish Diplomacy, Θεσσαλονίκη 1968.

The Ecumenical Patriarchate in Captivity: Problems and Prospects, Νέα Ύόρκη 1978.

The Phantom Republic of Pontos and the Megali Catastrophe, Μελβούρνη 1992.

«Thrace and the Armistice of Mudanya, October 3-11, 1922», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 12 (1997-1998), σ. 213-255.

«Fridtjof Nansen and the Greek Refugee Problem (September-November 1922)», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 16 (2009), σ. 287-346.